

J. N. D. N. J. C.

DISPUTATIO PHYSICA

De

MAGIA ET
MAGICIS
PRIMA.

Quam

PRÆSIDE

DN. M. PHILIPPO BUCHIO,

Philos. Natural. Profess. Ordinario & p. t. Nobiliss.
Facult. Philos. Decano, Germano sue
dilectissimo

RESPONDENS

GEORGIUS BUCHIUS,

Serv. Anhalt. Ph. & Th. Studiosus

In Electoralis Academia Brandenburgica Acroterio
Philosophico Majore

Ad d. 9. Aprilis

Horis matutino-solitis

Publicè tuebitur

FRANCOFURTI AD ODERAM

Anno M. DC. LXVI.

Typis BECMANIANIS.

A. 5095

76. Dr. M. M. M.

ORIGIN OF

SECTIO I. DE MAGIA LICITA.

Subsectio I.

De
Magia Theoretica

§. 1.

Magia Vocabulum natales suos *Perfis* debet, quibus summam Creat: & Naturalis Sapientiae perfectionem notavit; Ceterum temporis successu Cultorum, scientia hujus splendidissimae faciem superstitionibus atque nefariis artibus deturpantium, vitio labem contraxit terribilissimam. Hinc odiis proborum exposita hactenus inulta jecit & sepulta. Tandem Docti, jacturam scientiae nobilissimae & grè ferentes, è tenebris tandem eruere, & amputatis scoriis pristino nitori restituere adiaborarunt. Quæ doctorum tamen virorum industria impar fuit evertendis funditus omnibus tum superstitionibus tum commentis, quæ in *Magiam* irrepserunt, Duplex inde enata *Magia*, alia quæ rebus arduis tum cognoscendis tum producendis occupatur; Alia quæ hujus speciem mentita incautis imponit, eosque superstitionum labyrinthis involvit. Prior, quæ jure sibi titulum hunc vindicat, curæ nobis erit antiquiori, non insuper habitâ posteriori, cui larva, sub quâ latitat, detrahenda.

§. 2. *Magia* Genuina est habitus ex rerum abditarum scientia operumque admirandorum arte compositus. Quatenus *Magia* scilicet consideratur per modum Totius Integralis. Ubi in dubium minus vocavero, eandem quoque expendi posse per modum Totius Universalis, quo definiatur Rerum Physicarum abditissimarum Habitum. Quemadmodum & Philosophiam geminâ hâc ratione considerare atque definiere licet.

A

§. 3. Sunt

§. 3. Sunt inter Philosophos, qui *Magiam* ad operum stupendorum productionem restringunt; Sed frustra lunt. Neque enim stupenda rerum abstrusarum cognitio admirationis parit minus atque productio. Jam olim Eclipseos atque tempestatum praedictio divinitatis nomen meruit. Quid igitur obstat, quod minus *Magia* nomine indigitanda reconditissimorum naturae mysteriorum Contemplatio? Si enim Effectivus Habitus id Fastigii anhelat: Ergo tanto magis Habitus Speculativus, quo sine Activus & Effectivus est nullus.

§. 4. Definitio suggerit nobis divisionem *Magiae* in Speculativam & Effectivam. Speculativa rerum abditarum notitiâ absolvitur. Nec ab accuratâ naturae cognitione differt, adeò ut graviter errent, qui in pædiâ Physics de eâdem agunt. Propædiam quippe cum tractatione ipsâ confundunt. Dicitur autem hæc nostra *Magia* cognoscere non quasvis, sed tantum res abstrusas & miraculum proximas. Hinc nomine eo indigna cognitio rerum naturalium vulgaris, quæ solo qualitatum occultarum, intentionalium, idque genus aliorum titulo superbit; veræ autem notitiæ continent nihil. Quin parili loco habenda præsumptuosa quorundam scientia, qui cœu naturae Epopæa juxta hypotheses rationis & experientiæ præsidio destitutas omnia naturæ phænomena explicare satagunt. Sed eo nomine citius insignienda venit accurata & juxta certa principia instituta naturæ mysteriorum cognitio, quorum amplissima sese ubivis locorum offert seges. Quocunque enim oculos naturæ mysta convertit, naturæ maiestate adeò percellitur, ut ejus splendori haud sit ferendo.

§. 5. In cœlestium meditationem dum abripimur, eundem miraculorum atque radiorum numerum offendimus. Imprimis autem doctiorum ingenia mirum in modum exercuerunt Maculæ Faculaeque solares, veteribus incognitæ, nostro seculo detectæ. Quinquaginta enim quinque & amplius secula Sol mundo evolvit illâsâ candoris sui semperque intemerati splendoris famâ. Verum quod vivus mortalium oculus vi suâ adsequi non poterat, arte factus, ut ita dixerim, oculus & ascita intra tubum vitrearum lentium perspicuitas deprehendit in facie Lucis nœvos, in Sole maculas, areolas item reliquâ Solis superficie lucidiores, Faculas dictas. Si enim Telescopio diversis temporibus in Solem directo, speciem ejus intra conclave clausum

clausum obscuratumque transmissam candido plano exceperis, non sine admiratione primò videbis subinde totam solaris hemisphærii apparentis superficiem heterogeneam ex umbris & luculis conflatam, eundemque Solem tanquam mare fluctibus asperum & fluctuantibus undis undique crispum; neque id eodemmodo sed tempore diverso diversas versare vices hodiè aliter quām heri & cras aliter quām hodiè, nec unquam eodem schemate, eodem vultus habitu summo stupore defixus intueberis. Verum ne quispiam hujusmodi *φασόντων* vitio oculi aut vitri accidisse putet, hoc in ipsâ solariis disci superficie, semper & quovis diei momento, in eodem situ observatur. Cum igitur per liquida experimenta constet macularum veritas, in causas earundem inquiremus. Præmittimus autem Solem per modum reliquorum Planetarum non esse corpus aliquod simplex sed mixtum, copioso cum primis igne perfusum. Id varias subinde patitur alterationes, multaque diffundit effuvia minus lucida; Hæc circa superficiem Solarem conglobata, nubilosam speciem macularumque faciem exhibent. Æstu verò Solis discussa, locum in quo constipata erant illustriorem relinquunt quām vicinæ partes, cumque lucularum aut facularum specie induunt, vel quia semel crassos vapores nostrisque similes nubibus, iterum flamnam clariorem emittebat, vel quia effuvia minus lucida discussa, ut locum in quo conglobata erant, illustriorem reddunt, sic proxima, per quæ discutiuntur non nihil opacant. Hinc plerumque observationibus Scheineri testibus ex maculis faculæ generantur. Quandoque autem copiosa effuvia ignea ob factam in corpore Solari alterationem exhalantia flammæ speciem præ se ferunt. Nonnunquam enim absque præviis maculis è lucida corporis solaris superficie ejusmodi flammæ erumpunt, quæ postmodum in maculas abeunt. Imò innumeræ Faculæ in Horizonte nunc ortivo nunc occiduo limpidissimè allucent, quas Solis traluentiaz transcribi minimè posse fusiis probatum redit Scheinerus Ros. Urs. libr. 4. part. 1. cap. 52.

§. 6. Sententiam nostram de variâ corporis solaris mutatione, indeque ortâ Macularum & Facularum generatione, evincunt Macularum, i. Ortus. Nam tenuissimas umbras telæ araneæ instar in superficie Solis expansas ortivarum macularum quasi prænuntias

Scheinerus animadvertisit, quippe quæ processu temporum & dierum pederentim spissiores factæ & in maculas adiunctæ conspectum stabilem ferunt. Idem deprehendit minimas maculas inter se discretas ebulliisse, sensimq; dilataras unam contiguam constituisse. 2. Mutation. Maculæ enim & Faculæ non solum loco, mole, figura, claritate atque obscuritate indies mutantur, sed mutuò in se invicem convertuntur. Imò circa polos parallelorum à Maculis descriptorum, visuntur superficiei Solaris spatia satis ampla maculis & faculis penitus orbata. Ea ipsa tamen varie alterantur maculisque asperguntur. Quemadmodum & alia vicissim maculis aut faculis referata expurgantur, & in aspectum uniformem serenantur. Quin non rarentur Sol maculis & faculis primi iis vacat. 3. Motus. Nam maculæ moventur cum ipso Sole, qui vertigine suâ ipsas circumvolvit. Hinc quotidiè cum Sole manè oriuntur, cumque eodem toto die convertuntur, & vespere occumbunt, neque Solem deserunt in ullâ orbis terrenâ parte conspectæ. 4. Locus. Hæc enim umbrarum lucularumque phænomena nullâ ratione extra discum Solarem, sed ex ipsâ corporis superficie quasi ebulliant. Nam Sol sive umbris variegatus, sive luculis coruscus, sive utrisque carens, non uno tantum loco, sed toto terrarum orbe, uno prorsus eodemque modo, tempore & loco Solis comparet. Deinde sive intervalla umbrarum & lucularum sumantur in longum, sive in latum, sive mixtum semper ea superficiei Solari inesse reperiuntur, quod nequaquam fieret, si alteri extra Solem sphæræ inhæcerent.

§. 7. Nec minus negotium facessunt Physicis Maculæ Lunares tum Veteribus notatum Recentiorum industria & quidem Telescopii ope detectæ. Veterum de iisdem sententias recensere institutio non patitur. Recentiorum plerique discrimen clararum & obscurarum Lunæ partium arcessunt ab earundem raritate & densitate. Sed inter hos nonnulli, ut Mastricus, Bellutus, Bettinus, Longomontanus & olim Keplerus &c. tradunt maculas esse partes densas & opacas, ut pote quibus parum luminis Sol communicare possit. Hinc Scheinerus inquisit: Marhem: concludit: Obscuriores Lunæ partes non sunt aquæ: alias magis essent translucide: adde etiam lucis reperciui aptiores. Contrariam sententiam fovent Cardanus, Argolus, Galilæus

Galileus, Rhei^ta, Ricciolus &c. qui putant Maculas esse in partibus Lunæ rarioribus ac perspicuis, eo quod lumen Solis nec in superficie sistunt, nec totum illico reflecti faciunt, sed introrsum penetrans absorbent, nec nisi refractione admixta modicam partem ejus retroagunt. Quæ sententia posterior verò nobis congrua videtur. Nam licet oriente aut occidente Sole in horizonte maris aut lacus cuiuspiam reflexio ingens radiorum huc illuc dispersorum ab undis fiat; & Solis imago in determinata parte aquæ aut speculi conspecta oculos haud longè dissitos perstringat; si tamen procul & erimus species terræ & aquæ magnæ totasque superficies à Sole illuminatas apprehendes aquas atram quandam & fuscam lucis speciem reddere, terreas autem claram & quandoque tantam, ut vix oculi eam sustineant. Sed Fortunius Licetus libr. 1. de Lune luce subobscurâ cap. 6. maculas tribuit colori livido & subnigro Lunæ; claritatem autem reliquarum partium Lunæ candori, cui pollicem premere videtur Cæberrimus Schoockius Phys. Cæl. Disp. 55. §. 32. Nec οὐδὲδοξός ita opinio, cum in unionum conchis & matricibus, item in nubibus adverso sole illustratis, item in ipsis marmoribus candidis conspiciamus patem candescere, partem pallescere atque adeo livescere: Quid? quod partes terrestres albantes vel nive cooperantes, solis fulgore illustratae lucent quandam candidissimam longeque clariorem exhibent quam partes nigricantes, prout id ipsum in Calabriæ montibus vicinisque Insulis non sine voluptate observavit Kircherus art. magn. lucis & umbrae libr. 1. part. 1. cap. 4. & Itin. Eclipt. dial. 1. cap. 2. §. 14. Rhei^t. libr. 4. oculi Enoch & Eliæ membr. 10. Nec negligenda hic sententia Grimaldi, qui caliginem seu fuscedinem tribuit asperitatis rugisque Lunæ reflexionem interturbantibus. Nam si quis partem de albatum & à Sole illustratum aspicerit, cuius pars levigata pars autem aspera in modum pumicis, illa quæ aspera est, & minus clara conspicetur umbratilis atque subnigra, si cum levâ quidem componatur. Hinc pâssim Autores causam novarum Macularum conjiciunt in inæqualitatem superficieⁱ Lunaris montibus ac vallibus asperatæ. Eam inæqualitatem tûm successiva illuminatio partium lucidarum tûm umbrarum projectio satis superque probat. Quartâ enim circiter pôst novilunium die & sequentibus in orientali parte

adhuc nigrâ Lunæ apparent cuspides lucidæ vel areolæ tanquam scopulo interjacentibus partibus nigris & lumine Solis directo nondum illuminatis. Contrà verò in decrescente Lunâ sunt in parte ipsius occidentali & obscurâ partes quæ serius à Solis lumine destituuntur, quam aliæ inter has & partem Lunæ illustratam interjectæ. Sed unde illa diversa illuminatio nisi ab eminentiâ partium, quæ in modum Montium nostrorum citius à Sole illuminantur ac serius illustrari desinunt, quam valles & partes depressores. Deinde sicuti montes & turre oriente sole umbram in partem occiduam, occidente autem in ortivam ejaculantur, in ipso verò meridie, si Sol illis perpendiculariter incubit, cessant umbræ: Ita & totum tempus à Novilunio ad plenilunium usque umbræ novarum Macularum feruntur orientalem Lunæ partem versus, & tantum minores magisque dilutæ sunt, quantum proprius est plenilunium, nam eo adpetente evanescunt; Idque ad medium Lunæ, quia directis Solis radiis feriuntur; Transacto autem plenilunio rursus incipiunt umbræ illarum partium, sed jam versus occidentalem plagam se porrigentes, & à principio & sub finem illuminationis incrementum sumunt. Confer Ricciol. *Almag. nov. libr. 4. cap. 8. quest. 3. Keplerum Epit. Astr. libr. 6. part. 5. p. m. 831.*

§. 8. Sed quid cœlestibus & à sensu remotissimis immoramus corporibus? Mundus enim noster Sublunaris tot Exoticos effectus tot naturæ suggerit prodigia, quibus enodandis impar videtur omnis Magiæ nostræ labor & industria. Stupendæ enim ingenti agmine sese offerunt Elementorum mixtorumque vires, peregrini effectus venenorum, mira animalium odia & amicitiæ, ut intellectus humanus ludibriū debeat. Nam ut cœtera tacita relinquam, in triplici naturæ regno mixtum, vel minerale, vel vegetabile, vel animale existit, quod non cum altero odii amorisque leges exerceat. Hæc diversissimas operationum suarum causas sortiuntur. Imò longe lateque se se diffundit hoc naturæ latifondium, ut omnes ejusdem divicias unus dissertationis angustia minimè capiat. Selectiora igitur tantum in medium adducemus.

§. 9. Quem non in admirationem rapit ætus Marinus Fluxus & Refluxus nomine celebris? In causas tamen ejusdem penetrare conatur Magia. Cum enim per experientiam constet secundum diversum

Lunæ

Lunæ positum hunc æstum & ipsum diversum evenire, convenienter eum ad Lunam refert. Nec hic pedem figit, sed modum quo Luna tamen mirificos præstet effectus, ad oculum exponit. Notare vero est, Lunare corpus cum terraquei globi humido præ cœteris sideribus miras consensus leges exercere, quod non inanimata solum, sed vegetabilia sensitivaque corpora, quin vel ipsi humores in corpore humano residentes contestantur; Nam ad Lunæ incrementum mirificè alterantur: Lunatici furiunt, Podagrī plus solito torquentur, cathartis obnoxii rheumatis replentur. Mirus ille consensus inter corpus Lunare & globum hunc terrestrem ortus viderut ex naturæ atque temperamenti similitudine. Corpus enim Lunare (multis id experientis probarunt Physicorum accuratores) eodem constat temperamento, quo noster terraqueus globus. Sed hic una cum universo Occano ex salinis corporibus, v. g. sale, nitro, alumine, vitriolo, bituminosisque scaturiginibus maximam partem constat. Talis igitur & constitutionis Lunare corpus esse experientiâ convicti asserimus. His præmissis colligimus, Maris intumescentis detumescentis-
vè causam unicam esse virtutem flatuosam & ex analogiâ ad corpus terrestre nitrosam vel salinam, Lunari corpori ab initio rerum concretam, lucisque Lunaris tempore ita temperatam, ut mox accidere radiis suis tetigerit illud ob conveniens temperamentum agitetur, tumefaciat & longè dilatet. Hinc spiritus nitrosi corpusculis aquæ inclusi temporeque Lunari resoluti, dum majorem locum quærunt, necessariò vicinas undas trudunt, & hæ alias donec Luna ad vicinum vertici locum pervenerit, ubi pondus aquarum non amplius sustinens, aquas in priori ascensus sui quadrante accumulatas dimittit, in secundo quadrante novum accumulatura aquaram incrementum. Unde quod horis aquæ in priori quadrante paulatim per fluxus sui adventum creverant, totidem successivè horis decrescant: Cum autem Luna radios suo Cono semper totum penè terreni globi hemisphærium comprehendat, efficitur ut dicta maris dilalatione tota maris moles figuram Conoidem induat, atque adeò aqueum corpus in duos tumores abeat, quorum unus Orientis, alter occidentis hemisphærium occupat, qui duo tumores ad motum Lunæ immutantur. Ex quibus constat, quâ ratione Fluxus, & Refluxus in parte Lunæ opposita.

oppositā contingat, quod schemate delineat eleganter Kircherus in
arte Magnet: libr. 2. part. 4. cap. 2. Conf. Theodorus Moretus tract. de
aſtu Maris cap. 4. Fromondus Meteor. libr. 5. cap. 1. aſt. 10. & 11.

§. 10. Ex cōteris naturā miraculis, quibus in orbe terrarum lu-
dit æterna Dei sapientia haud ultimum videtur Magnes, in cuius na-
turā exponēnda Magiæ nostræ desudet industria, & quæ admiranda
in se claudat ille prodigia, palām ostendat. Duo autem potissimum
inter arcana latentis virtutis sacramenta occurunt, quæ omnes ad
admirationem trādueunt, stupendum nempe illud inter Magnetem
& ferrum quæsi initum conjugium, & prodigiosus inter eundem po-
losque terræ consensus. Ultriusque causam unde arcessant, vix inve-
niunt naturæ indagatores. Non adducemus hic Cartesii Hypotheses
aut Digbei conjecturas solidō fundamento destitutas, nec supersticio-
sa deliramenta fabulosasque narrationes veterum, quas prolixè re-
censet Gilbertus libr. 1. de Magnet. cap. 4. Sed ea quæ divinioris-inge-
nii Philosophi variis observationibus explorārunt. Qui notarunt
totum globum terrestrem esse Magneticum, duosque agnoscere po-
los coelestibus obversos, situmque Noto-boreum ad corporum cœ-
lestium, situm eundem affectantium, influxus legitimè & ordinatè
recipiendos obtinere. Id quod innumeris experimentis Gilbertus,
Cabeus, Kircherus & Schottus evictum dedere. Nihil autem luculentius
Magnetissimum terræ demonstrare videtur, quam ipsa telluris à polo
ad polum sagacis naturæ consilio instituta compaginatio. Kircherus
enim Cabeus aliquique variis in locis Saxosæ compagis venas fibrasque
ad polos directas invenerunt. Cujus structuræ Kircherus art. Magnet.
libr. 1. part. 2. p. 29. hanc suppeditat rationem: Cum Sol & Luna inter
duos Tropicos ex ortu in occasum perpetuò feratur magnosq; Maris motus
causetur; consultius erat terra corpus ex Austro in Boream sive Boqeo-
viticæ ad firmiorem totius consistentiam, partimque singularum con-
nectionem, quam Evg̃e & Qūgw̃ compaginari. Quod si fibris ex ortu in oc-
casum excurrentibus id fuisset conditum, timendum erat ne nimis Solis
ei incumbentis calore & siccitate torrefactum, successu temporum fissum,
divisionem continui Zona Torrida, Frigida verò è nimia humiditate &
frigore ejusdem dissolutionem pataretur, aut etiam ex vehementi Oceani
motu, partes aquarum illisfione paulatim consumptæ totius interitum cau-
ſarentur.

parentur. Receptum insuper in homogeneis substantiis partes non toti tantum assimilari, sed ejusdem quoque omnino cum toto essentia esse, ita ut proprietates & accidentia toti convenientia partibus necessario convenient. Cum igitur Magnes genuinus terræ filius & totius homogenei vera a homogenea pars sit, totius quoque affectiones participat. Unde in aere pendulus ac Magnetico illo terræ vires suas undequaque disseminantis profluvio congruenter affectus, ad totum se conformando, eam, quam terra parent anhelat sicut motionisque rationem, & ipse expicit. Quemadmodum igitur Tellus ad polos mundi, ita & Magnes ad polos terræ dirigitur, tundemque quem terra sicutum affectat. Hinc non incommode à *Gilberto* *magno* seu *Terrella* vocatur. Nam duos agnoscit polos, polis mundi respondentes, in quibus potissimum viget vis illa Magnetica, item *Æquatorem*, *Parallelos*, *Meridianos*, imo & *Horizontem* proprium habet. Consule *Kircherum* art. *Magn.* libr. 1. part. 2. propos. 10. Adde, cum omne Ens in bonum suum internum conservationemq; naturaliter feratur, Magnetis autem Bonum sit conformatio sui ad sicutum terræ, à quâ perpetuò fovetur & conservatur, in miro non esse, si ejusdem terræ sicutum ac directionem desideret, & pro virili sectetur. Hinc Magnes ab hujusmodi situ dimotus violentoq; atque refragante in statu detenus, virium suam detrimentum patitur & sensim flacessit. Patet id in versoriis *Magnete* excitis; quæ nisi super obelos suos librentur, inque desideratum atque congruum sicutum dirigantur, vim dirotricem & attractricem penitus amittunt; convenienter verò librata eam conservant; adeò ut subinde in antiquissimis astrolabiis atq; horologiis primum adhuc vigorem obtineant, in recentibus verò vix signum verticitatis. Non igitur audiendi qui directionem hanc Magnetis in polos Montibus Magneticis impingunt, à *Maurolyco* & *Olao Magno* relatós ad polum; Nam alibi locorum. v. g. in *Iluâ*, in *Cretâ*, in *littore Guineæ*, aliisque *Ocèani* tractibus montes Magneticí reperiuntur, qui tamen Magnetes & ferramenta ad se non alliciunt. Nec verosimile videtur ad tantam distantiam illorum montium virtutem nostras usque & remotiores regiones diffundi: Imo hac ratione in regionibus Borealibus longè efficacius atque celerius converterentur Magnetes; quod tamen non contingit. Nec

felicius sese expediunt; qui verticitatis causam in cœlo quaerunt; consensumque inter Magnetem polaresque stellas comminiscuntur. Neque enim cœli sed terræ polos Magnes respicit. Ea propter acus aut versorum, supra obelum libratum, ita ut Horizonti sit exactissimè parallelum, si Magnetii affricatur, pars ejus quæ ad septentrionem vertitur in nostris regionibus deprimitur versus polum terræ septentrionalem infra Horizontem physicum, & pars opposita elevatur supra eundem Horizontem. Plura experimenta videsis apud Schott. part. 4. Mag. lib. 3; c. 4. Deinde paucis in locis directè versus stellam polarem dirigitur, sed ubique ferè ab eâ declinat ortum vel occasum versus. Quæ diversa declinatio aliunde non provenit, nisi à vario terrestrium partium vigore Magnetico imbutarum fibrarumque Magneticarum situ, cum acus iis superposita, se ad infra positi sibi Magnetici corporis axim accommodando, varium sortiatur situm. Coniitantur enim in pelvem frusta aliquor Magnetis omnia in polos directa; postea super aquam (in cuius fundo posita sunt frusta Magnetis) versorum libretur, & videbis super singulos quidem lapides acum sese polariter disponere, sed supra unum lapidem plus supra alterum minus pro ratione situs, roboris & bonitatis lapidis.

§. II. Nec sola corpora Magneticæ cum situm affectant, sed corpora sibi germana & proportionata ad eundem disponunt & ob naturæ similitudinem sibi arctissimè uniunt. Hinc ferrum, quod similitudine proximè accedit ad Magnetem, intra sphæram Magneticam constitutum, verticitatem seu vim conversivam ad polos acquirit, acquisitâque illâ subitò sese ad bonum suum conservativum recipit. Cum enim corpora iis adminiculis sint instructa, quibus ad debitam perfectionem pertingant, & corpora Magneticæ eo in loco constituta, quo qualitate Magneticâ affici possunt, vim habent sese promovendi per illam eandem qualitatem ad locum, in quo virtus illa intensior est. Locus autem iste est propè illud corpus, à quo fluit ista virtus. Hinc ad illud accedit, & cum eo conjungitur. Nec Magnes advenientis corporis consortium respuit, sed amicè illud excipit, ut pote quo magis in vigore suo conservatur atque corroboratur. Mutuus igitur ille corporum accessus nititur cognatione seu naturæ similitudine. Quia videlicet ob similitudinem memorataam profundunt

similes

similes & inter se amicos spiritus, qui recepti alienis, at suo fonti similibus corporibus, & illorum spiritibus commixti provotant illa ad mutuum accessum. Confer *Emmanuel Magnanus in cursu Phil. cap. 14. propos. 15.* qui illa deducit fusius.

§. 12. Magnetis subjungimus Asbestum indomabilis ab igne incombustibilisque naturae lapidem, qui inter cetera mineralis mundi prodigia animos omnium ingeniaque ad se convertit. Lapis hic figuram capillarem refert, colore quandoque albo, subinde cinereo interdum rufo alias ferreo gaudet. Externam superficiem siccus & in filaments solubilis. Interea stabulat in centro nescio quae humiditas viscida atque oleaginosa nullo igne domabilis. In ignem conjectus citra ullum nocumentum incorruptus perseverat: Telaque ex eo confecta adeo non detrimentum ab igne patiuntur, ut puriores inde excent. Quâ autem ratione aut industriâ sese hoc aluminosum viscus contra ignis tormenta munit, terminos imbecillitatis humanæ tantum non excedit. An causa contumaciae hujus à materiæ, nulla alterius heterogeneæ rei miscellâ adulteratæ, sinceritate & lapidis optimè committi temperamento arcessenda? Cum enim ignis, juxta Aristotelem heterogenea disgreget, homogenea autem congreget, corpora homogeneæ naturæ maximâ ad igni resistendum potentia pollent. Sic aurum metallorum purissimum difficulter in liquorem resolvitur, nec centies cibano immisum substantiæ quicquam deperdit. Partes enim humidæ cum siccis terreis tam aëre sunt unitæ & intimè permixtæ ut illæ sine his auferri nequeant. Amborum vero pondus gravius est, quam quod ab aëre circumstante sublevetur. Quia igitur partes Asbesti omnes evadunt homogeneæ & ritè inter se permixtæ, ut humidæ à terreis nullâ ratione separari, imò ob humoris defectum non dilatari queant, cù de causa nec in liquorem resolvi, nec ignis violentiâ absumi aptæ natæ sunt. Ignis enim corpus absumit resolvendo partes easque à se invicem sejungendo, at ubi perfecta datur partium omnium mixtio ibi, non invenit locum resolutio. Quin experientiâ constat, tantò materiam igni magis reluctari, quanto evaporationibus minus obnoxia est; & vicissim tantò facilius ab igne corripi, quanto in vapores halitusque est resolubilis. Confer *Librium Bombyc. libr. 2. cap. 9.* De lapide hoc quæritur, an scilicet ipsius

subsidiū lucernam conficerē liceat, quā perpetuam & nullo aēo intermituram flammam contineat? Fuerunt qui estimarunt Asbestum igni admotum inflammari in perpetuam lucem, aliā re inflammabili additā nullā, quos tamen quotidiana redarguit experientia. Nisi enim oleum accesserit ellychnio Asbestino omnēm in eo inflammādo operām perdes. Inde alii Asbestini ellychni & liquoris inconsuētibilis ope concinnari posse ejusmodi lucernas autūmant. Imò *Fortunius Licetus, libro de lucernis Veterum*, totus in eo est, ut mundo ignis perpetui inventionem persuasam reddat. Verum nobis artificium lucernas perpetuas planè suspectatur. Ut enim ellychnium Asbestinum detur incombustibile, tamen requirit liquorēm sibi geminum, in quo parando industria omnis humana deficit. Quemadmodum homo absque alimento perpetuo vivere; ita & flamma absque jugi alimento conservari nequit. Quippe ubicunque est ignis & humidus, ibi hoc in vaporē attenuetur necessum est. Ubi cunque autem exhalatio aut evaporatio, ibi res ex quā expirat, cum tempore consumitur. Quid? Quod flamma, nisi aēris accesserit ventilatio, à vaporibus & exrementis obtrueretur, nec flamma speciem ederet.

S. 13. Præter Magnetem & Asbestum mirabili sese proprietate commendat Phosphorus lapis, in agro Bononiensi novissimè reperitus, qui luci expositus eam ita imbibit, ut loco tenebroso collocatus conceptam lucem vivorum carbonum ad instar non sine intuentium admiratione diffundat. Lapis hie fossile quoddam, nude gypsum primo aspectu referens, ut lucem habuit atque conservet ita preparatur: Lapis, si integer est ac purus, in furnulo eam in rem constructo calcinatus, inque pollinēm tenuissimum redactus, cum ovorum albamine vel oleo seminum lini, vel etiam aquā communi, in unam massam compingitur atque scriniole imponitur. Deinde quotiescumque lucis splendorem videre aut amicis ostendere lubet, theca cum inclusā massā lumini Solis vel diurnæ luci, aut noctu valido igni exponitur aliquandiu ad perfectius & intimius foeturam lucis in se cipiendam. Ex his enim omnibus lucem attrahit, eò quidem validius quò lumen, cui exponitur, copiosius est. Posthæc clausā pyxide in locum obscurum defertur lapis inclusus, ibique reseratur, si que lucem perinde ac carbo incensus ē se diffundit, & quidem pro bonitate lapidis

lapidis aut conceptæ lucis abundantia nunc plus nunc minus. Hujus igitur lapidis prodigiösi spectacula, uti maximam apud Philosophos excitarunt admirationem, ita animos quoque multorum illa luce sua mirabili ad causam inquirendam accenderunt. Sunt qui lapidem hunc lucem eâ ratione, quâ magnes ferrum aut naphtha ignem, trahere contendunt, sed oppidò falluntur. Nam magnes attrahendo ferrum certâ ratione id disponendo situat, quod in hac lucis communicatione non contingit. Nec naphtha propriè ignem trahit, sed ignis dum vaporosam sphæram, quam naphtha continua expiratione projectit, attingit, totum istum bituminosum vaporem, tanquam corpus inflammationi aptissimum, quasi in momento accendit, hocque modo ignem trahere videtur. Non secus ac si post extinctam candelam fumo exhalanti, quantumvis ellychnio remotus fuerit, candelam aliam accensam admoveamus, exemplò fumus iste accensus se paulatim propagando candelam extinctam denuò accendit. Imò nulla hoc in negotio attractio intervenire videtur, sed lux copiosa lapidem hunc pellucidum intimè penetrat, partibusque ejusdem tenuioribus, ob Salisnitri copiam translustribus, sese insinuat, ut in unum corpus lucidum cum illis coalusse appareat. Lux autem imbibita aliquantis per lapidi inhæret, sive quod juxta Kircherum art. magn. lucis Umbra libr. 1. part. 1. cap. 7. ejus vehiculum, vapor nempe subtilissimus, intra poros lapidis constipatur, sive quod lapis hic diaphanus, & ob antimonii & Salisnitri copiam, quâ constat, luci recipiendæ aptissimus. maximam copiam lucis intra poros admisit, tamque ob allatam materiæ dispositionem loco tenebricoso præprimis expositus retinet, donec vel lapidis frigiditate expellatur, vel sponte exhalet. Quemadmodum atomi ignes ferrum ingrediuntur, candoremque illi conciliant, donec paulatim expirant. Cons. Licetum de Lissophoro. Aldrovandum libr. 4. Mus. Metall.

§. 14. Cum nullo non tempore Philosophorum juxta ac Modicorum ingenia exercuerit admirabilis venenorum natura, jure utique merito hoc argumentum conjungendum. Duo autem cum primis circa venena consideranda veniunt, eorum ortus & modus operandi. Ottum venena debent terræ, quæ innumerabili terrarum, succorum mineraliumque varietate praedita est. Illa enim per subterraneum

calorem diversimodè alterata, tot venenorum differentium genera, quot in rerum natura differentia mixta sunt, constituit. Quæ quidem uti malignantis naturæ sunt, ita quoq; ne universum inferiorem mundum inficerent, partim in plantas, partim in animalia venenosa degenerant. Tria verò potissimum in subterraneo regno reperiuntur, quæ nativis succorum terrestrium mineraliumq; partibus commixta omnem venenorum varietatem largiuntur: Sulphur, Mercurius, Sal. Sulphur vehementi calore adustum, & veluti per subterraneum ignem sublimatum, ubi cunq; terram sibi idoneam reperit, ibi aut Arsenicum, Auripigmentum &c: format. Mercurius calore subterraneo sublimatus, ubi proportionatam materiam offendit, ibi aut Antimonium aut Cerusam vel simile quid, Mercurio sublimato haud absimile, excitat. Iterum varium Salum, Vitrioli, Nitri, Aluminis cum Sulpureis aut Mercurialibus liquoribus mixtura novum, pro variâ compositionis combinatione, venenorum Seminarium exhibet, idque tanto pernitosius, quanto ex subterranei caloris vi magis magisque fixatum fuerit. Si jam vegetabilem & animalem Oeconomiam exactius perlustremus, exactè adsequeremur omnium venenatarum plantarum animaliumq; sobolem aliunde originem suam non nancisci quam ex ipsius terræ venenatis succis. Ex cuiuslibet enim terrestris mineralisq; veneni speciei fermentata putredine nascitur herba succo venenoso proprietatibus consimilis. Veli si putredo ad altiorem gradum adspicitur, animal ex serpentum insectorumque genere nascitur, prorsus venenosæ putredini proprietatibus atque viribus æmulum. Exemplares evadet manifestior. Est in Minerali regno Arsenicum venenorum potentissimum, cuius fermentata putredo generat napellum aut acinatum, virulentia Arsenicali prorsus simile. Si verò in excellentiorem putredinem sublimetur vel aspidem vel phthiadem pariet, veneni atrocitate formidabilem. Neq; venenum napelli differre videtur à veneno aspidis, nisi quod venenū in napello humiditate nonnihil obtundatur, in aspide verò spirituosis existat. Quod si putredo quædam Mercuriali virulentia imbuatur, illa generabit aut dracunculum virulentum, aut, si subjectum excellentiori putredine tinctum fuerit, dysfadem. Ex quibus satis superque constat deleteriæ qualitatis plantas & animalia non aliò quam ex pingui & mucilaginosâ materia, variâ mineralium

Hum succorum miscellâ imprægnatâ, originem trahere. Cum virium similitudine mineralibus, ex quibus orta, respondeant. Quemadmodum autem combinatio venenosarum qualitatum in mineralibus diversissima est; Sic etiam animalium plantarumque vites longè differunt, adeò ut venenum veneno quandoque sit inimicum. Hinc araneus conspecto bufone è vestigio per filum descendit, cumque ob veneni diversitatem puncturâ infictâ interimit. Venenum enim bufonis vel rubetæ terrestre est, utpote ex corruptâ putredine & virulentâ terræ muco natum; Araneæ vero aëreum subtile ac spiritu turgidum, ex aëre sive murorum lignorumque putridorum poris rimisque ortum. Quod statim atque rubetæ corpori immittitur, pro cā quâ pollet subtilitate totum rubetæ venenum immutat, eamque alieno totius substantiæ dissimilitudine veneno infectam prosternit. Cum enim venenum bufonis humido-frigidum, araneæ vero totius substantiæ disparitate siccum & calidum sit, ex facilitate hujus vel bufonis venenum prossus contrarium consumitur atque destruitur. Quod vero bufo bufoni, serpens ejusdem speciei serpenti non adversatur, id venenorum affinitati tribuendum. Quomodo tantum abest ut sibi noceant, ut potius sese mutuo foveant & conservent. Quemadmodum enim stirpes & plantæ exterrâ, quod eorum naturæ maximè congruit, attrahunt, ita singula quoque animalia ad alimento naturæ eorum conservandæ aptum naturali instinctu feruntur. Cum itaque naturæ venenatis animalibus venenum veluti dote singulare tum ad conservandum tum ad defendendum concederit, veneni quoque cœu alimenti convenientis attractio illis est naturalis. Ex iis enim nutriuntur ex quibus componuntur. Hinc serpentes, bufoes, scorpiones naturali appetitu quicquid in terrâ venenosum, putridum noxiunque est, id omne exsugentes in nutrimentum & substantiam convertunt. Vipera veneno spoliata, in terram autem venenosâ qualitate imburam dimissa, novo attracto veneno virulentiam reciperat. Hac item ratione viperæ terrestre, aquaticum dysades, Araneæ aëreum virus attractum in se derivant. Nec sine admirabili Dei Opt. Max. providentia animalibus ista venenorum attractio indulta videtur. Nam universa naturæ inferioris œconomia in perpetuâ generationis corruptionisque

vicissi-

vicissitudine consistit: Generationem autem corruptio & hanc putredo concomitatur, ex qua varia iterum proveniunt animalia, omne malignum in se transferentia, corpusque ex quo nascuntur malignitate liberantia. Quod nisi fieret universa telluris substantia, hac veneni qualitate infecta, ingentia & irreparabilia damna naturae inferret, omniaque Elementa contagiosa hac putredine inficeret. Mirum igitur sagacitate natura sibi plantis animalibusque consuluit, quae ex differenti putredine nata, insito appetitu venenum haurient & in se derivarent quod maximè congruum & συγένειον. Ne verò plantæ aut animalia, venenosa jam qualitate prædicta, halitu virulento terram deuò inficerent, ea plerumque in aliorum animalium cibum destinavit. Novimus enim animalium venenatorum pastu delectari ciconias, aquilas, gallinas, anates, cervos similesque, quae comesta ob excessivum, quo pollut, calorem & copiam spirituum sulphureo-nitrosorum, qua turgesc, nullam iis noxam inferunt. Nam stomachus in hujusmodi animalibus sulphureo-salenitroso vigore & porrò mira acrimonia pollet, naturalique calore calorem diffusum veneni multū superat, adeò ut venenum prius consumatur atque transmutetur quam vires suas exeat.

S. 15. Ortum venenorum spectavimus, quem excepit Modus operandi, quo vehementior eò cognitu difficilior. Venena enim intus sumpta statim regiam spirituum sedem, Cor, petunt deleteriaque vi suā omnia corruptunt & destrunt. Quæ vis sanè stupenda adeò torcit ingenia Doctorum, ut eam supra ingenium humanum censeant esse. Nos Kircheri, Physicorum hodiè principis, ductum secuti, venenorum omnium ortum ex succorum mineralium, cum primis autem Arsenici & Argenti vivi combinatione, deducimus. Horum operandi modum si exhibuerimus, facilior etiam reddetur reliorum venenorum operandi ratio. Arsenicum venenorum potentissimum, naturā sulphureum, triplici potissimum virtute pollet, tantoperè hominibus ceterisque animantibus nocivā. Prima est vis adustiva, ex quorundam salium igneā vi pollutum sublimatione innata, quæ celiu ingenti & intolerabili omnes corporis partes torquet & adurit. Secunda est caustica sive corrosiva, quæ celiu dilatata attenuataque, & carnes & ossa nervosque denique ipsos resolvendo corrodit ad modum

modum aquarum fortium, quas regias Stygiasque vocant, metallorum
exedentium. Quæ uti ex sale communi Ammoniaco & vitriolo
ut plurimum componuntur, ita in metallis consumendis calcinandis
que magnam vim habent. Arsenicum igitur, iisdem salibus turgens,
ignisque vehementioris alteratione jam depravatum idem in huma-
no corpore præstat. Tertia qualitas est putrefactiva, quæ omne quod
intus corrosum, septicâ quadam vi in tabum resolvit. Quas quidem
facultates necessariò insolita illa symptomata, quibus intoxicati
agitantur, cosequuntur; Videlicet anxietas cordis ob spirituum
oppressionem, dolor intolerabilis ex adustivâ & causticâ vi exortus,
animi deliquium ob spirituum vitalium consumptionem, tandem
obnubilatio mentis ob fumos ex putrefactis humoribus in cerebrum
elevatos: quibus mors inevitabilis succedit. Alterum venenum pri-
mitivum est argumentum vivum, quod in magna copia sumptum
sanguinem & spiritus coagulando interimit. Mercurius autem cru-
dus naturaliquo humiditate oppressus tantoperè haud nocet; sed
sublimatus & calore in sale exaltatus veneni sui frœna tanto impetu
laxat, tot tantisque symptomatis furit, ut nulli in rerum natura re-
neno primas concedere videatur. Intro enim sumptus linguam illi-
co & fauces immaturorum forborum ad instar exasperat, in ventri-
culum vero descendens ei pertinaciter adhæret, malignitatisque suæ
vires mox exerens corrosione & exulceratione susque deoque vertic
omnia cum rotius corporis ardore in explicabili sitiique inextinguibili.
Quibus succedunt incredibilis angustia, linguae tumor, hypo-
thymia ventriculi intestinorumque tormenta, donec tandem erosio
perforatisque ventriculo & intestinis anima exhalet. Hæc sympto-
mata omnia proveniunt ex sale Mercurii sublimati, qui humiditate
exutus vi caloris ad summam siccitatem redigitur: Salia vero ei com-
mixta quicquid in Mercurio malignorum spirituum latet recipi-
entia siccitate excessivâ fauces constringunt, humoreque
absumpto intolerabili siti torquent. Accedit salinorum spiri-
tuum adustiva & summa rosiæ virtutis vehementia, quæ in mol-
liorem substantiam incidentes, illam illicò conficiunt, nervos
dissolvunt, spiritibusque vitalibus consumptis mortem afferunt.
Cujus veneni vis adustiva haud incommodè cum somite scintillâ

ignis correpto & quam citissimè totam massam pervadente consu-
menteque componi potest. Præter illa venena dantur & alia tūm ve-
getativæ tūm sensitivæ naturæ. Sed illa indolem spirituum Arsenica-
lium & Mercurialium, ex quibus orta, referunt, eademque ferè sym-
ptomata procurant. Quoniam enim (quod retrò dicta argaunt.)
aspis nascitur ex arsenico, cui originem itidem debet nappellus, vene-
num ejus morsu inflictum ad modum nappelli & arsenici omnia cor-
poris humani membra corrosa putrefactaque in tabum resolvit. Non
nunquam vis illa ex variâ rerum miscellâ obnubilatur, hinc alia ve-
nena mitius alia validius agunt. Alia determinato tempo-
re sese exerunt v. g. venena per morsum canis rabidi & Taran-
tulæ inficta, quæ externo calore non sollicitata inducias agunt, do-
nec canicularis æstus stimulis incitata vim suam prodant.

g. 16. Præ reliqris autem venenis venenum Tarantularum mor-
su inquempiam transfusum tam exoticos indit affectus & sympto-
mata, ut credi vix possent, nisi experientia rei fidem adstrueret. Imò
quod fidem omnem excedere videtur, Tarantismus, id est, morbi &
symptomata ex Tarantularum veneno orta sanantur nullâ ratione
nisi sono Musico. Benè Multi quidem eâdere egerunt Autores, qui-
bus tamen more suo palmam præripit Kircherus, qui ut certi quid
posteriori relinqueret, summo studio omnes tūm bestiolæ morden-
tis tūm symptomatum affectuumque à morsu provenientium cir-
cumstantias tūm ipsem tūm per alios exploravit. Unde quædam
tūm de Tarantulis, tūm de laborantium affectibus excerpere lubet. Ta-
rantula, ab urbe Italæ Tarento dicta, est è genere aranearum, spe-
cie multiplex, diversi coloris, dentibus mordens, non aculeo ut apes
vel scorpii, primoque aspectu sine noxâ appetit. Et sanè certò anni
tempore minimè perniciosa est, & vix aliquid virium ad nocendum
habet. Æstu verò anni flagrantissimo accensa morsu virulento pe-
stiferam perniciem affert. Morsu inditum venenum ictis, mox per
universum corpus diffunditur, & ad cor spirituum sedem præcipuam
penetrat. Cui veneno tanta vis inest, ut nisi icto celeri remedio suc-
curratur, is vel exitiali stupore corripiatur vel interimatur. Si verò
aliqui vitæ damnum evaserint, quasi mente abalienati & semivivi
continuo stupore & hebeti oculorum auriumque sensu affecti vitam
misera-

miserabilem ægerrimè ducant. Quibus accedunt variæ affectus, appetitus dejectio, febres ardentæ, artuum dolor. His omnibus malis et si varia adhibeantur remedia, nullum tamen sortiuntur effectum, nisi sonus qualitati veneni proportionatus accesserit, qui per admirabilem quandam consensum ægrum velit nolit ad sudorem viriumque defectum & totius corporis laxationem usque saltare cogit. Hoc sono suscitatum venenum ægræ quo slibet in saltus cogit, ita ut modestissimi alioquin viri & honestissimæ matronæ posthabito omni pudore ridiculis cum gestibus & insolitis corporis motibus scurrorum vel lymphaticorum instar usque adeò saltent, donec viribus nimio motu fatigentibus in terram decidant. Post vino aliquantis, per refocillati & viribus resumptis majori nisu eosdem saltus ad repetitos sonos repetunt ad secundam, tertiam & plures defatigations per triduum & quattriduum. Præter quod autem delectantur sonis harmonicis, mirum in modum afficiuntur coloribus, alii rubro, alii viridi &c. alii armorum fulgore delectantur. Unde Musicæ incitati gladio evaginato aut aliâ armaturâ fulgidâ in saltus prorumpunt. Alii se ex arboribus suspendunt indeque voluptatem capiunt. Affectus verò prædicti & symptomata non nisi sono ægri morbo proportionato excitantur. Qui quidem sonus non est respectu omnium idem, sed pro diversitate veneni à Tarantulis instillati & temperamenti ægri variat. Quidam enim suavi vocum concentu, quidam dulci instrumentorum harmoniâ, alii vocibus & instrumentis simul concinuentibus, alii tubis, tympenis strepitum magnum excitantibus afficiuntur. Quod si verò veneno & ægris proportionatus est sonus, tali animi voluptate corporisq; passione excipitur, ut aurib⁹ subinde instrumentis admotis, quasi eorundem dulcedine absorpti attoniti hæreant, mox jubilo pleni recedentes majori nisu choreas reperant. Cum autem inter cantandum aut sonandum veneno quædam incongrua harmonia incurrit, mox variâ capitis nutatione, colli & oculorum torsione totiusque corporis jactatione dolorem inde perceptum indicant. Sed simul atque ad amicam harmoniam redditur veluti magno malo liberati ad priores saltationes revertuntur. Proposuimus symptomata, in causas antequam inquiremus, duo præmittimus.

mus. 1. **Sonus harmonicus** in aëre productus aërem & externum
& internum in corporibus una cum spiritibus concitat ad
rationem sonorum harmonicorum. Aër enim è corpore sonoro
elitus inque subjectum dilositum incidens, motum sibi impressum
eidem inducit. Hinc chorda incitata alteram similiter intensam inta-
ctam licet, ob similem ad eundem motum recipiendum dispositionem
commovet. Sic itidem aër harmonicè motus corpora animalium
porosa penetrat ipsumque cor spirituum officinam subit. Qui spiri-
tus cum sint subtilissimus quidam vapor sanguineus & admodum mo-
bilis facilè à moto aëre sonum deferente concitantur. Ad quorum
motum varii in animâ affectus sequuntur. Hinc cum spiritus velo-
cioribus motibus harmonicis concitantur & veluti crispantur oritur
ex illâ crispatione rarefactio quædam cordisque dilatatio, quam
prout vel blanda vel impetuosa fuerit, amor vel ira sequitur. Sum-
mum tamen momentum hoc in negotio afferit dispositio audientis
sono & harmoniæ proportionata. Quâ deficiente nulla aut valde
exigua commotio sequitur. Cum enim diversæ dispositiones ho-
minum oriantur præcipue à motibus Spirituum; spiritus autem à so-
ni commoti nunc recolligantur, nunc distrahantur multumque
alterentur. Utq; anima ad statum & variam dispositionem spirituum,
variè inclinetur, necesse est. Unde lascivi blandis, mollibus & acutiori-
bus modulis gaudent, quia effectus, quem hi moduli in spirituum con-
citione præstant, proportionatus similisq; est affectui quo inclinan-
tur. Lugentes autem Musicos modulos aversantur, quia spiritus ob-
mœtorem quasi congelati motum ejusmodi vel crispationem ægrè
ferunt. Verbo unusquisque plus delectatur illâ harmoniâ, quæ na-
turæ & complexioni suæ proportionata magis fuerit, magisque apta
ad spiritus hoc vel illo modo concitandos. 2. **Soni harmonici** eun-
dém saltandi effectum in Tarantulis præstant quem in Tarantatis.
Nam sonatores ad curas Tarantatorum certius ac facilius acceleran-
das, neve sonis absimilibus eos discruciant, querunt, quo loco & à
quius coloris Tarantulâ læsi fuerint. Postea locum adeunt & conspectis
interalias Tarantulis significati coloris varia tentant harmoniarum
genera, ad quæ nunc has nunc illas subfultare adnotant. Cum vero ejus
coloris Tarantulam quæ ab ægro indicata fuerat, in saltum pro-
sumpere

rum pere advertunt, harmoniam observant eamque & grotam proportionatam & ad sanandum aptam statuunt. His praemissis causam exticorum ejusmodi effectum investigabimus. Censemus igitur Tarantulam humore constare vitiioso admodum & ob subtilitatem facilè mobili, qui motu aëris harmonico concitatus similem proffus illi, quæ à sonatore efficitur, vibrationem parit. Unde animal veluti prout affectum sono, qui humoris ejus convenit, ad saltum impellitur. Viscosus enim aranorum humor soni recipiendi capacissimus est, cum, teste *Martyro in historiâ. Indie occidentalis*, virus extractum indigenis fidum loco serviat. Cum igitur Tarantula morsu suo huicorem subtilem & acrem, qui latentis penetrantisque veneni vehiculam est, infundat; humor ille à Sole æstivi temporis calore excitatus per totum corpus dispergitur, illudque ad harmonicos motus recipiendos disponit. In subtilissima autem fila attenuatus inter musculorum spatia diffatur. Fila demum ex humorum conditione apta, quæ sono harmonico illiciunt, & vibrissata adhærentes musculos cum vellicatione tum mordacitate ad saltus provocant. Nam humor ille acer & bilius sono harmonico motus calefactus pruritu totum muscularum genus afficit; æger verò hac sibi gratia non minus quam violentâ vellicatione dulcè affectus & vehementer impulsus in saltus prouincere cogitur. Saltum consequitur totius corporis humorumq; commotio, commotionē intensior calor, calorem laxatio corporis pororumque apertio, & hanc sudor venenosique halitus transpiratio. Quandoque venenum tam profundè radicatum est, ut saltatione licet eodem anno scipiis repetitâ, tamen non totum exhalet. Hinc secundo vel Tertio anno saltationes iterandas, donec sanitati pristinæ æger restituatur. Nec ab simili ratione, quam ad saltandum provocant Tarantissimo laborantes, ad certos colores ferri videntur. Humor quippe mortu Tarantularum inditus non tantum sonis harmonicis, sed certis coloribus afficitur, similemque affectum homini inducit. Tarantule enim planis diversimode coloratis impositæ experunt quod illorum colori responderet. Icti autem eo colore delectantur, quo Tarantulas natura induit, ita ut à Tarantulis rubris læsi ad rubrum & flammeum colorem inclinent, qui à viridibus vulnerantur ad viridem &c. Ut enim sonus harmonicus

auræ movet & ægrum ad saltandum provocat; sic color sympathicus oculos afficit grata[m]que spiritum titillationem parit. Ut Analogias inter rubedinem & rubras Tarantulas causam, unde eodem modo cæteros colores æstimare licet exprimamus, rubedo singulari actione oculos propter ignæ naturæ similitudinem accedit, & visivos musculos vellicat; In oculis autem maxima spiritum virtus colligitur, qui dilatati flammæque colore perciti, musculos tum visivos tum alios adnatos provocant. Illis provocatis sentitur pruritus unde & motus, quos Musica aëre suo harmonico multum adauget. Hinc ex obiecto coloris grati maximam voluptatem homo percipit. Est enim & coloribus sua harmonia, quæ non minus quam Musica recreat. Præterea in certo est, venena nonnulla peculiari ratione inphantasiæ influere: Utpote quorum vi humores in corpore suscitati in cerebrum elevati spiritus & phantasiæ invadunt. Postea spiritum operotius corporis humores juxta conceptas inphantasiæ species proportionata temperamenti hominis ratione excitantur. Unde in miro non est, si veneno ejusmodi infecti id se esse existiment, quod ipsis àphantasiæ objicitur, & rei istius mores exprimere studeant. Ita venenum à dypside illatum & aconitum copiosius sumptum homines in anates, pisces, anseres transmutare videtur. Cum enim venenum istiusmodi insitâ vi, ob intolerabilem quam secum trahit sitim, ad aquas inclinet, phantasia exemplò spiritum ope iis specibus, ad quas propendere facit, assumptis, aquas sollicitè & laboriosè fingit, idq; esse desiderat, quod reb⁹ desideratis, uti sunt aquatilia, maximè frui solet. At phantasia vi morbi perpetuò ad rem desideratam stimulata læditur & ex iis unum imaginatur: Ita febricitantes subinde se pisces optant, quod liberori haustu sitim extinguant. Imò omne venenum cerebro potissimum noxiū intoxicatos certæ rei specie infestat; vel juxta quam phantasia spiritus & humores eadē ratione, quā in animali lædente moti fuere, movet. Ex allatis explicare est memoratos actus Tarantismo confitantium, qui actibut Tarantularum mordentium valde affines. Quatenus phantasia humoribus noxiis in cerebrum veneni vi transmissis læsa, species ejusmodi format, ad quas venenum translatum inclinat, juxtaque illas spiritus & humores in corpore movet, similesque Tarantulis actus edit. Sic excitata venenosæ Tarantulæ, v. g. choleragogæ qualitas, humorem suum acrem sibiique

sibiique consimilem in homine, & quidem in eodem cholericō vehe-
mentius commovet. Humor illatus in cerebrum phantasiam ad sibi
alijs propensum vehementius incitat atque harmonioso aēre percus-
sus dilatatusque per omnia membra acriter stimulando vellicando-
que se propagat. Unde è vestigio motus humoris indito conformes,
actus inquam indignationis, iræ &c. qui fulgore ensim evagina-
torum rubicundorumque aspectu objectorum magis magisque pro-
moventur, oriuntur. Non secus de Tarantulis hæmagogis, phleg-
magogis ratiocinari licet.

§. 17. Profecturis sese offert nobifissima Phantasiaz virtus quip-
pe quæ superioribus naturæ ostentis cedit nihil. Atque adeò pal-
mam præcipere videtur, cum non in proprio corpore pedem figat
sed ad aliud transeat. Quid in proprio corpore operetur documen-
to sunt actiones Melancholicorum quorum nonulli, Reges, Monar-
chias, alij vitreos, mortuos, &c. se esse imaginantur, item noctambu-
lonum qui viribus Phantasiaz perciti dormientes è lecto surgunt,
vestes induunt, obambulant, arma arripiunt, scalas ascendunt &
loca vigilantibus vix adeunda superant. Imò videmus Phan-
tasiaz operæ adeo stupendas metamorphoses fieri ut nullus Proteus in tot formas transformari possit, quem ipsa multiformi sua
transmutatione non superet. Quæ vis sane prodigiosa uti in aliis sic
in fæminis prægnantibus, & picali affectu laborantibus potissimum se
ostendit. Animus parentis in conceptu speciem agitat aut ma-
ter rei horrendæ aspectu perculta, objectum cuius desiderio
stimulatur animo versat, indeq; fœtui nota indelebilis imprimitur.
Hinc matrum aliæ filios varijs stigmatis transformatos variisque ma-
culis aut characterismis rerum desideratarum pollutos, aliæ canis,
felis aut alterius animalis formâ misere deturpatos producunt. Quin
matribus suborta quandoque ciborum aliarumque rerum nausea fœ-
tui illorum fastidium vix emendabile ingenerat. Adnotandum
vero Phantasiaz, quatenus est tantum potentia cognoscitiva, portento-
sos mirosque illos effectus transcribi non posse, sed in partem vocan-
dam potentiam, quæ per rerum imaginationem in consensum
tracta humores & spiritus affectibus agitatos, elicit. Nam ut imagi-
natione, nemo vultui inducit ruborem aut pallorem, nisi accelerit
effectus concitator; Sic nec noxa infertur proprio vel alieno
corpori,

corpori, nisi interveniente affectu vehementori. Per accidentem igitur & concomitante Phantasia adrelatos concurrit effectus, movendo appetitum spiritusq; & humores, qui ad partes accessu vel recessu corpus alterant. Dictum in modum Phantasia corporibus tum morbos inducit, tum sanitatem restituit. Morbos quidem, quatenus vehementes & natura adversos ciet affectus v. g. iram, tristitiam &c. qui in humoribus mutandis & corruptis multum possunt: Sic ex imaginatione nonnulli incidunt in pestem, quoniam timor & moror humores malignos in corpore latitantes movent, qui moti pestem adferunt. Deinde diurna imaginatione spiritus plurimique vapores in caput attrahuntur, ab alijs vero partibus nutritioni dicatis avocantur, quo minus munere suo ritè fungantur. Ad curationem quoque facit imaginatio, quia confidentia reddit ægrum præceptis Medici obsequentem, præcipue vero quia imaginatio eos ciet affectus, qui ad morbum vincendum atque debellandum faciunt. Ita confidentia in animo ægri generat lætitiam, lætitia spiritus, qui per morbum quasi torpebant, excitat atque reficit, qui excitati ac refecti naturæ in coquendis & Superandis vitiosis humoribus servunt. Hinc animo læti ac hilares, cibum facilius & celerius concognit atque illi, qui sollicitudine atque morore detinentur. Imò nonnulli si cibis, quos summo desiderio expetunt, potiuntur, convalescent; et si cibi non sunt salubres. Etenim cibos suaves & quos valde appetit ventriculus & avidius complectitur & fidelius concognit, si vero quid vitii habent emendat, eosque in bonum alimento convertit, à quo & corpus nutrimentum uberrimum accipit, pristinisque viribus recuperatis, morbi reliquias facilius profligat. Sic Melancholici certis speciebus nimium quām indulgentes humores in cerebrum confluere faciunt, hisque species rerum, intenta mente ac continuato desiderio versatas, arcte imprimunt, quas in humor caput replete veluti relucentes contemplati, verè se esse, quales sibi imaginantur, persuasum habent. Evidem illa humorum colluvies si solidam consistentiam necdum acquisiverit, facile emendatur, modo remedia illi malo adhiberi fingantur, quod sibi incumbere æger imaginatur. Eger enim veluti voti sui compos factus ab imaginatione se abstinet, & morbi, quem falso imaginatus fuerat curam

curam deponit, haecq; ratione species priores posterioribus obliteran-
tur. Ita rerum indagatoribus constat, qui cornua se gestore putabat, ca-
piti cervinis cornibus alligatis serrâque resectis & ostensis eâ misericili
olim liberatum fuisse. Mulierem item, quæ se serpentem vorasse
arbitrabatur, exhibito medicamento vomitorio, clamque in rejectione
per vomitum serpente imposito, ab imaginatione illâ sanata: Im-
aginatione scilicet falsâ per contrariam sublatâ. Quod si vero humor,
in quo res desiderata vel adversa veluti in speculo relucet, semperque
phantasiaz obversatur, in vitream quâsi materiam coaduerit, tum pro-
sus stulti existunt, stultiq; moriuntur. Non igitur Melancholici,
qui modò imaginauntur morbum, ideo in morbum incident, nisi
morbus insimul per mœtorem, somni defectum, sollicitudinem aut
alium animi affectum humorumq; ad cerebrum afflatum contrahatur.
Quin & noctambulonum actiones spirituum, virtute phantasiaz percipi-
torum, operâ peraguntur. Nam phantasia in somno obiecto quopiam
impensis stimulata, vaporeq; paulò tenaciore, mentis officinam ob-
nubilante, obducta, facultatem locomotivam & spiritus in homine,
sanguine spumante spiritibusque servidis abundante, ad mira perpe-
tranda impellit, eâ quidem vehementi, quo minus, ut interdiu, nego-
tiorum multitudine distrahitur reiq; difficultate deterretur. Consuic
Laurentium libr. 4. Hist. Anat. q. 12. Libavium part. 2. singul. pag. 249.
& seqq. Lemnium de occult. nat. libr. 2. cap. 5. Schottum phys. curios.
libr. 3. cap. 22. Posteaquam vires Phantasiaz in proprio corpore ma-
xime conspicuas expendimus, dispiciemus quâ ratione in alieno cor-
pore eadem sese exerant, illudque rerum aut desideratarum aut hor-
tore conspectarum notis insigniant. Tot enim tamque stupen-
da signaturarum, matris prægnantis imaginatione impressarum,
exempla prostant, ut de iisdem citra temeritatem ambigere non
liceat. Nam teste Servio, Medico Romano, libro de unguen-
tis. pag. 79, puero ob matris malaciam intempestivumque le-
poris appetitum in dextrâ genâ leporinæ pellis vestigium impressum;
puellæ autem deformatum fuit dextrum tempus uva maculâ, quæ
frondentib; & virentib; uvis floruit & intumuit, vitibus autem pam-
pino nudatis ferè evanuit. Celeberrimus Schoockius Disquis. Phys. de

signat. fatus §. 5. refert sibi notam fuisse puellam nobilem, cuius mater gravida & glire consternata, fronti ingenuit glirem, cum hac quidem differentiam, ut sub adultum autumnum, ubi glires pilum mutant, pili magnam partem exciderent, qui postea tam spissi & copiosi subnascebantur, ut saepius novaculae abraderentur. Quin ipse met novi nobilem studiosum, cui mater insultu gallipavonis perculta notam inseruit, collo gallipavonis haud assimilem. Plura navorum exempla, magno numero ab Excellen-
tissimo Schoockio c. 1. Fieno tract. de viribus imagin. Sennerto lib. de chym. cum Arift. & Galen. Cons. ac Diff. cap. 14. exhibita, in medium adducere non lubet, sed ad causas investigandas properamus. Ut autem exoticorum illorum effectuum causas eò facilius assequamur, quædam præmitenda ducimus. I. Sola imaginatio, ut ut fortis, fœtum signare nequit, sed concurrat oportet affectus vehementior, qui quasi stimulus addat facultati imaginatrixi, ut fortius sibi insculpat speciem rei objectæ, eamque ad fœtum deferat. Hinc si aliquanto attentius consideraverimus notas in corpore humano, deprehendemus subinde ratione illarum primitus impressarum occuruisse sive pavorem & consternationem, sive vehementis desiderium, sive singularem libidinem. Hos motus sequitur imaginatio ex illâ apprehensione solito fortius adhærens rei, quæ sui speciem in fœtu relinquit. Pallitur igitur Scaliger, ubi exere. 59. sect. 1. causam albedinis in animalibus septentrionalium regionum aliorumque nivisorum locorum incolis v. g. ursis, corvis, vulpibus &c. notatæ, conjicit in aspectum nivium, quo phantasia imbuta albedinem in fœtibus referat. II. Imaginatio, quia est facultas sensitiva, à corporis temperie quam maximè dependet. Prout igitur in corpore aut aptior, aut minus apta ad phantasmata figenda dispositio occurrit, vis imaginatrix magis vel minus ad fœtum notandum disponitur. Phantasmata enim tumultario quasi & fortuito excitata, facultati quidem imaginatrixi sistuntur; cæterum mox iterum oblitantur & quasi evanescunt, nullo sui vestigio relicto. Hinc melancholici aut cholerici temperamenti fœminæ præ cæteris fœtui nativas notas imprimunt. Illæ quidem, quod speciem rei tristis aut horridæ semel admissam non facile deponunt; hæc vero, quod speciem rece-
ptam

ptam cum insolita quadam humorum agitatione agillimè ad fœtum transmittunt. Oves item & equi præ reliquis animalib⁹ fœtus signant, quia melancholico temperamento gaudent. In ovibus id arguit pavor, in equis phantasia tenax. Rei enim tristis & sibi ingratis speciem diu & ad abstinentiam à pabulo usque retinent. Cum primis autem in foeminis gravidis imaginatio viget. Suppressis enim primo gestationis tempore solitis evacuationibus, ventriculus noctis humoribus repletur. Hi ad caput delati, in interiori facultate mirabiles imagines & phantasmata excitant, quæ vicio ex alieni commixtione contracto facultate errare faciunt. III. Singularis inter certos motus animales datur consensus, quatenus ad motum Animalis Animal movetur. Sic qui ridentem intuetur, licet causam risus ignoret, ad ridendum provocatur. Idem in pandiculatione experimur. Effectus illi proveniunt ab objecti visi actione in Phantasiam videntis. Hæc enim actio speciem sui imprimens Phantasie eandem observantis, spiritus quoque ipsius ad easdem partes vocat, quibus membra eadem moveantur. Hinc est, ut cum singulari quodam benevolentia & amoris sensu de absente loquentem audimus, similem in nobis affectum erga eundem, quamvis penitus ignotum, experiamur. Sic nullus in corpore materno motus vehementior contingit, quin eis maximam inter matrem & infantem, nondum ab ea decisum, sed unum quid adhuc constitutum, συμπάθεια recipiat fœtus. Cum enim motus seu tremor in uno corpore excitatus, similem in alio agitationem producat, quod constat ex vulgari experimento consonantium chordarum, quarum una pulsata movetur altera, phantasia etiam infantis matris phantasie adaptatur ipsique consonat. Cum autem matris phantasia motum pereelerem in toto corpore excitet, motus hic alium ei parem infantili corpori imprimat. IV. Equibusdam rebus, per quas fortius apprehensas Fœtus signatur, exhalant tenuia profluvia, alterationi non insitorum modò spirituum, sed ipsius temperamenti sufficientia. Ea aëre permista cum ipso absorbentur, & ad præcipua corporis membra translata, qualitatibus suis illa imbunt. Pestis tempore id conspicuum, quo aëris malignus spiritus & humores inquinat. Signa autem ex profluviis illis Fœtui impressa ad certam aëris temperiem alteraciones varias subeunt, quas aëris proportionatus procurat. Ita vinum

commovetur & turbatur turgentibus in palmite gemmis. Carnes cervinæ & damarum, probè etiam contra putredinem munitæ, co tempore, quo ejusdem speciei animalia libidinantur, rancent & alterantur. His suppositis Fœtum in utero eâ, quæ sequitur, ratione polluitisq; insigniri censemq; Dum mater objecto amico vel inimico graviter afficitur, humores una cum spiritibus in corpore ejusdem varie moventur, & phantasia affectu vehementiori stimulata fortius sibi speciem rei exhibit. Species cum humoribus motis ad Fœtum delata easdem, quas in corpore materno, in tenore ejusdem corpore ob memoratum consensum alterationes generat. Quemadmodū autem in motibus verecundiz sanguis in vultum ascendens rubore cum suffundit. Ita sanguis maternus in certam partem, quam mater actu vehementioris hujusmodi imaginationis durante tetigerat vel fricuerat, confluit. Verum cum certus sit partium matris cum singulis partibus prolis consensus, similis motus eidem communicatur & ad partem, parti maternæ respondentem, humores delabuntur. Repentinus eo impetu tenera infanteis cuticula imagine objecti inficitur, & vis plastica ad hominis figuram formandam determinata alienâ sibi ab imaginatione oblatâ specie allecta seductaque, ordinariâ eaque naturali functione neglectâ, rei objecti signaturam effingit. Conformatrix enim facultas derivatur speciatim per aversionem ab aliis partibus ad membrum Fœtus, quod laborare videtur, cui dum quasi succurreat parat, si in commotis spiritibus singularem speciem comprehendit, spiritus cum humoribus sic componere atque consolidare instituit, ut pariter relinquant nævum ac signaturam veluti quandam cicatricem. Mirus autem iste consensus inter matris & prolis partes statuis magneticis declaratur. Si duæ imagines eâ arte construerentur, ut capita earum ex magnete supra obelum subtili industriâ librata, alia verò membra ex aliis rebus sympathicâ vi pollutibus libramento simili adornata; nervorum loco chordæ singulis partibus in utrâque respondentes ad æquisonum tenderentur. Ille qui moveret unius imaginis caput, alterius quoque caput in convenienti distantia constitutum concitabit. Iterum qui ciebit chordam in una imagine tensam, chordam insimul in alterâ imagine & que tensam. Non secus in matribus fœtu gravidis fieri censendum, in quibus ob-

per-

perfectam totius cum toto, partiumque singularum cum partibus, ha-
moniam, vis plastica juxta species, vehementi imaginatione conce-
ptas, spirituum ope, eas undatim deferentium, in foetu figuram signat,
speciei impressæ colore, loco, figura prorsus analogam. Sic Matro-
na, quæ notante Schenkio lib. 4. obseru. singulari mororum desiderio
flagrans coxam fricuit, peperit filium eodem loco mori signaturâ no-
tatum. Ad locum enim, qui fricabatur, impressâ mori imagine spi-
ritus defluxerant, atque ex consensu eadem ratione Membro, quod
Matri respondebat, foetus commoto, ad idem iidem spiritus derivati
fuerant; qui permixti cum essent propriis spiritibus & humoribus
foetus, conformatrix facultas eodem delata speciem mori per spiritus de-
latam, cuti exquisitè infixit. Quod ad pilos leporinòs in genâ pueri
signatos; ut leporis desiderium intempestivum in matre pica labo-
rante concitavit varios humores; sic illi humores cum fortiter ap-
prehensâ specie leporis delati ad uterum, partes spermaticas, sigen-
dis pilorum radicibus destinatas, moverunt ad genam, quam mater
forsitan affectu hoc laborans fricuit. Quoniam vero pellis leporinæ
species spiritibus, cum humoribus leporis desiderio elicitis ad foetum
delatis, firmiter impressa erat, pili in tenerâ cute enascentes ad colo-
rem & formam pilorum leporinorum haud difficile compositi. Glis
autem in nobilis pueræ fronte comparens, hoc modo signatus vide-
tur. Cum glires & sorices rurum & ex parte venenatum spiritum ex-
halent, gravida mater à glire proprius accedente consternata, simul
quicquam spiritus attraxit, qui ne involaret in frontem, manu dubio
procul eam texit. At motis hac ratione humoribus perinde ac spi-
ritibus, cum iis non quid modò profluvii è glire, sed species perfecta
gliris delata ad frontem est. Fronte commotâ defluxerant eodem
spermaticæ pilis destinata, quibus accedens profluvium è glire, spe-
cies gliris spiritibus indita à vi plastica ibidem effigiata est. Foetus
autem in lucem edito, ob causam jam dictam non ibi modo ena-
ti fuerunt pili gliris; verum ob effluvium etiam gliris illuc
delatum pilorum comparentium eadem obtigit periodus, quam
alijs quotannis subeunt veri atque vivi gliris pili. Quam ob causam
fructuum signaturæ sese pro diversâ aëris tempestate diversimodè
componunt ad faciem vel arborum vel fruticum, fructus ferentium.

Nam fructuum istorum effluvia simul aere hausta & cum spiritibus
aque humoribus, etiam lacte, ad foetum transmissa, in ipso corpore
quasi radices agunt, & illa aëris dispositione, quâ ipsa plantæ fructus-
væ vivi afficiuntur. Quandoque enim, referente ex *Martiano Bartbo-*
lino Anas, Reform. lib. II. cap. 1. cum lacte crudiora ad mammas deve-
huntur, quid igitur obstat, quo minus semina fructuum ad foetum
cum lacte deferantur? Idque si foemina sub initium gestationis ejus-
modi fructus solito avidius appetierit.

S. 18. Præter notas genitales matris imaginatione foeti impressas,
certorum ciborum fastidium nonnunquam ingeneratur. Ita alij
pisces & cancri, alij carnem vel certum genus carnis, alij lac aut
vinum, alij fructus horarios &c. ab ipsa nativitate aversantur. Imo
non sine gravi sanitatis detramento cibos sibi inimicos comedunt;
quamvis ita mutetur species ac sapor, ut nec sciant, nec suspicentur
cibum ejusmodi proponi. Recensente *Amato Lusitano cent. 2. cu-*
rat. 36. Hispanus, qui pisces nunquam gustarat, ab amico ad coenam
vocatus, piscem dedita opera ovis obvolutum ederat, in tantas animi
angustias incidit, ut animam tantum non efflaret. Consule *Pareum*
introd. ad Chirurg. cap. 2. Effectum autem illorum ratio à matris
dispositione præcipue desumenda. Primis enim gestationis mensibus
soppressis ob foetus conceptionem evacuationibus ventriculus potis-
simum laborat, noxiisque humoribus opprimitur. Hi nunc ob re-
tentionem tota Matris corporæ abundantes, morbos generat & vomi-
tum provocant, nunc vehementem appetitum rerum insalubrium
pariter ac minus noxiarum excitant, prout illarum species Phantasie
fortè fortunâ oberrant, nunc ciborum odium pariunt, quibus alijs præ-
gnantes cum delectatione vescebantur. Porro cum foetus sanguine
vel potius lacte materno ita affecto nutriatur, inclinationes vel aver-
sationes pro ratione nutrimenti ei inseruntur similes illis, quæ id tem-
poris in parente dominantur. Imo si ventriculus vel alia quævis in-
fantis pars, per quam humores cibi desiderio vel odio eliciti transfe-
runt, prioribus qualitatibus altè imbuatur, infans in lucem editus ci-
bum, undè ortæ sunt, aversabitur. Nam teneræ foetus partes à ci-
bis alterationem passæ, eandem arctè retinent ciborumque fastidio
corripiantur. Si enim aliquoties te ovis ingurgites, ad eorum csum
nausea

nauseabis, cum iisdem stomachus male officitur, cuius parietes & orificium visco inficiuntur. Quidn̄ igitur stomachus infantis cibo graviter affectus, illum magnopere abhorrebit? Sed objicit Schottus Phys. Curios. libr. 3. cap. 27. §. 2. Verum neque h̄ec sententia placet, quia constat aliquos aversari cibos quosdam, quos tamen matres eorum, dum illos utero gestabant, tantum abest ut abhoruerint, ut vel maximè appetiverint. Nam mater pueri rustici qui panem aversabatur, dum uterum gereret & in vicinia nuptie celebrarentur, videns panem primarium ac optimum qui à convivis absumentebatur, & à conviviarum liberis domum defererebatur, ingenti desiderio illius astuabat, & ut voti compos fieret, nuptiarum locum accessit, animo perendi, sed pudore præpedita regressa fuit, non tamen desiderium extinxit, sed accendit. Hinc puer natus tamen abhorruit panem, quantum mater illum desideraverat. Verum imbecillior est objectio Schotti, quam quæ adductam sententiam infringat. Ciborum enim illorum, quos maximè appetimus, haud rarer ter nos tedium capi. Si enim bene sapiunt facile in majori copiâ assumuntur, quam ventriculo aliisque partibus concoctioni dicatis, convenit; unde cum malum natura sentit, non potest non fastidium suboriri. Ad exemplum pueri, cui nimium panis desiderium ejusdem fastidium ingeneravit, respondemus, matrem ejusdem desiderio panis correptam, spe autem ejus potiundi frustram, magnas in corpore alterationes perpessam fuisse, quas damno suo fœtus utero inclusus expertus, cibum sibi adeo infensum & noxiūm postea abhorruit. Quemadmodum matres imprimunt prænotas ciborum anxiè desideratorum, licet nunquam iisdem fruantur. At enim experientia constat bene multos quam avidè appetere cibos, à quibus matres eorum, quo tempore uterum gestabant, quam alienæ fuerunt. R. Non una eademque est tūm matrum imprimendum tūm factuum impressionem recipientium dispositio. Diversus igitur effectus sequitur. 1. Ut sola matris imaginatio non signat fœtum, sic etiam nuda cibi aversatio fœtui ejusdem fastidium non ingenerabit; nisi affectus aliquis vehementior intervenerit, qui humores variè agirando corpus infantile graviter afficiat. Sed cum plures reperiantur, qui caseum quam quodvis aliud cibi genus fastidiunt, non abs re erit causam aliquanto curatus vestigare. Sunt qui habitu odoris gravis cerebro quam molesti ratione, existimarent co-

dem

dem offendit illos, quibus victus casei non assubescit. Verum aliquam multi caseum abhorrent, qui odore ejus non offenduntur. Imò sepe casei gratus est odor qui eum aversantur. Denique qui nescientes & aliis condimentis involutum caseum comedunt, non minorem nauseam persentient, quam si palam deglutivissent. Sunt, qui putant ideo plurimos ab esu casei abhorrire, quod persuasum habent ejus esum noxium esse, mortemque afferre. Sed persuasio ista causæ rationem sustinet minus. Pueri enim & infantes, qui nullam habent apprehensionem ciborum tanquam salubrium caseum aversantur. Imò raro homines à caseo ob istam apprehensionem abstinent, cum qui caseum valetudini noxium esse sciunt, ab ejus esu sibi non temperent. Sunt denique, qui propterea complures ab edendo caseo alienos esse autumant, quod matres eorum gravidæ cibum hunc fastidiebant. Non quidem inficias iverim malaciam prægnantium conjunctam cum certorum ciborum fastidio hic aliquid momenti habere; interim sufficiens causa agnosci nequit. Plurimi enim caseum quam alios cibos fugiunt, quorum matres caseum nunquam aversatae fuere. Celeberrimus Schoeckius Tract. de avers. casei, secutus haec in parte Illustrum Digbeum, arbitratur plerosque nauseare ad caseum, quia è matrum aut nutricum mammis lac caseatum suerunt, quod obnoxiam, quam infert, nauseam casei teneris infantibus ingenerat. Duo autem præmittit, quæ ad declarandam sententiam faciunt. 1. Lac, si forte fæmina illud in mammis habuerit & deinde conceperit, ordinario secundum rationem caseationis concrescere ob calorem præternaturalem mammis obvenientem. Dum scilicet insitus calor (materiâ scilicet chylofa, quæ lacti inserviebat, se in uterum ad efformationem partium corporis recipiente) major atque ratione modici chyli in lac convertendi improportionatus esse incipit. 2. Si quis cibum quempiam insigniter fastidivit, ab eodem abhorret longo tempore, nisi per omnem vitam. Id quod plurimis exemplis probat. §. 14. His suppositis concludit sibi decennali experientiâ exploratum plerosque, qui caseum aversantur usq; adeò, lacte materno aut nutricum prægnantium alios suisse donec lac caseatum abhorrentes semet ipsos ablactarunt. Interca non negat. §. 19. quod

dam caseum fastidire quod mater prægnans eum parum quin abomina-
nata fuerit. Imò concedit fastidium illud aliores radices agere, si ca-
seum quis sibi noxiū esse persuasū habeat. Quæ posterior Dn. Schoockii &
Digbæi sententia nobis accidet. Lac enim in mammis concretum infan-
tem immane quantū alterat multisq; incommodis afficit. Hinc infans
ob fastidium subortuā semet ipsum ablactat, postea quicquid ad lac ca-
seatum vergit, id omne respuit. Insuper ventriculus ob plurimos noxi-
os humores ab alimento attractos ita disponitur ut non possit citra in-
signem noxam alimen̄um sumere, quod ad abstinentiam omnis cibā
usque fastidivit. Schottus c. l. p. 535. sententiam hanc sequenti ratione
infringere nititur: Causa cur aliqui caseum abhorreant ab infantiā
non est quod lac caseatum ē mammis matrum aut nutricum suxerint.
Ratio est, quia aliqui longe plures caseum abborrerent in omnibus nati-
onibus ac populis quam defacto abhorrent. Nam plurime matres sunt adeò
fæcunda ut singulis annis prolem effundant, presertim ignobiles & pauperi-
ores; que tamen ipsam lactant infantes suos antecedentes ferè usque ad
partum subsequentiū: plurime item matres, que non singulis annis pariunt,
sed vel singulis bienniis aut trienniis, non ablactant infantes donec vicini fe-
rè sint partui. Si ergo omnes predictarū matrum proles à caseo abborerent,
quantus esset eorum numerus? Verum objectio illa non labefactat totam
sententiam, sed tantū hypothesin quandam Dn. Schoockii, scil. lac con-
crescere ob factam conceptionem, cuius forsitan alia redi causa posset.

2. Non eadem mulierum est dispositio; Nonnullæ enim, cum primis fæ-
cundæ, tantā abundant lactis copiā, quæ tū nutriendo infantium fœ-
tui in utero formando sufficiat, adeò ut nullum concretionis periculū
ob exiguum lactis copiam subsit. Hinc gravidarum nonnullis menses
fluxere; Cum sanguis menstruus nihil aliud sit quam alimentum super-
fluum, quod ob abundantiam digeri nequit. Cur igitur illæ fœminæ co-
piosum lac non subministrarent? Accedit varia infantium constitutio,
quorum pars melius lac concretum concoquunt: Imò quia lac in mammis
corruptitur, majorem noxam infantū infert, nec inde orrum fasti-
dium facile emendatur. Quid? quod si dapium solidorum plus quam
lactis infantil largitum fuerit, ventriculus lacte caseato minus lœditur.
Plura adduceremus naturæ Prodigia v. g. Orchides sive Satyria, Arbo-
res, quæ hominis aliorumq; animalium figuræ perfectè exhibent, item

admiranda naturæ pictoris opera, formas, figuræ, imagines, quas in lapidibus & gemmis delineat, sed temporis & chartæ angustiæ exclusi, ad Magiam Divinatorm am properamus.

§. 19. Hactenus Magia Theoretica, quæ indagat atque eruit quas reconditas atque occultas causas habeat effectus. Illam excipiat Magia Theoretica, Divinatoria speciatim dicta, quæ indagat atque eruit, quos reconditos atque occultos effectus causa habeat, idque ex insitâ atque naturali virtute: Quemadmodum in priore Magia observatum. Illam enim quæ supernaturalia atq; ostenta spectat, Theologis relinquimus, ut in præsens solam Philosophicam attendamus. Ea est vel Remota vel Proxima. Remota circa astra versatur, eorum cursum, distinctionem, Eclypses, aspectus, conjunctiones, oppositiones exactè contemplata. Hac scientiâ imbutus Astrologus multis annis prædictit futuras Solis Lunæque Eclypses, Planetaryque aspectus, Lunæ insuper Solisque in inferiora influxum probè scrutatur, & quæ juxta illum instituendæ electiones quæ Medicæ quæ Agricæ. Sic prudenter agit, qui Lunâ decrescente, quam quâ crescente ligna eædit. Nam quia ligna crescente Lunâ nimio humore abundant, putredinem facile contrahunt. Ad Magiam hanc vulgo referunt prædictiones tempestatum, quæ tamen nomen scientiæ non merentur. Siquidem principiis nituntur universalibus inadæquatis, nec iis quidem probè cognitis. Sidera remotæ, inadæquatae nec sat exploratae tempestatum causæ sunt, quarum influxus à terrâ determinatur. Inde pro horizontum & climatum varietate variat & siderum operatio. Imo aliæ partes climatis præniores sunt ad pluvias, aliæ ad serenitatem, in aliis venti fæviunt, in aliis infesta corporibus humiditas. Quid? Quod stellarum, qualitas, numerus, quantitas, &c. ipsos Astrologos latet. Quid igitur certi de ipsorum effectibus ad sequentur? Denique unde constat illis an effectus proveniat à stellâ tanquam causa per se an per accidens? Quî norunt, an v. g. nubilosa tempestas adscribenda constellationi, an ignibus subterraneis?

§. 20. Magia proxima est vel Generalis & Physica, vel Specialis & Medica. Physica ex corpore per se; ejusdemque cum affectione cum effectione effectum vestigat. Itaque continet Physiognomiam, quæ Chiromantiam: Si quæ datur. Physiognomia ex notis signisque in corpore v. g. corporis singulatumque partium structurâ, dispositione, internas animi propensiones colligit. Cum enim Anima in agendo

agendo requirat dispositionem Corporis, ex ejusdem habitu de moribus judicium fertur. Temperamentorum vero antiquior, habenda ratio, quæ diversimodè homines inclinant. Ad alios quippe Affectus Sanguinei, ad alios Cholerici feruntur. Non autem temerè ex uno atq; altero sed ex pluribus in unum conspirantibus signis mores hominum divinare est. Hinc illud principium Physiognomicum : Similitudo cum animalibus arguit morum similitudinem : nobis haud probatur. Si igitur similitudo partium Externarū seu figurarū arguit convenientiam in moribus, quid ni & similitudo partiū Internarum. Sed partes Interniores porci maximam habent convenientiam cum partibus humanis: Quin & caput vitulinum cum humano. At ecquis inde morum similitudinem colligeret? Chiromantiam vulgo duplice faciunt, Astrologicam & Physicam. Astrologica Manū digitis, monticulis ac lineis certos Planetas assignat, quibus partes illas dirigi pronuntiat. Sed illa spectat ad Artes Magicas Illicitas, vanitateque sūa seipsum confutat. Physica ex manus asperitate, levitate, longitudine, brevitate; Item ex linearum positu, ductu, continuitate, incisuris &c. internam corporis temperiem animique propensiones auguratur. Verum enim vero ex solā manus structurā & dispositione nisi reliqua signa attendantur parum veri colligi retrodicta arguunt. Quā conjecturæ ex lineis solido destituantur fundamento. Si enim natura peculiari ratione manibus notas eas insculpsisset, quæ hominis tūm temperamentum tūm mores exprimerent, cur easdem destinasset laboribus, quibus linearum figura, situs &c. variè immutatur? Fines enim subordinati non pugnant, nec secundarius destruit Primarium. At enim Natura nunquam frustra agit, E. ob finem manus tot lineis signavit R. I. Quo quæso Fine Natura pedibus lineas insculpsit, quibus incedimus & obambulando callum obducimus, ut linearum vestigia vix appareant? 2. Linearæ Principales Manū tūm constringendæ tūm explicandæ inserviunt; Secundariæ constrictioñi Manuum in Utero ortum debent. Infans enim in utero manus sub genis complicatas habet, ex quā constrictione in cute teneræ lineæ istæ remanent. Hæc corporis Affectioñē vel constitutionem respiciunt, quibus ex corporis effectione auctoritate documentum subjungere est. Eò faciunt Somnia, Naturalia passim dicta, quæ temperamentorum luculentum præbent indicium.

Cum enim Phantasia à corporis temperie dependeat, Phantasmata, quæ humorum dispositio permittit, in somno format. Ita Sanguinei colores rubros, choreas &c. Phlegmatici aquas, submersiones; Chorici colores flavos, rixas &c. Melancholici fumos, spectra, mortem aliaque tristia somniant, ad quæ diversa sanguinis constitutio phantasmam determinat. Imò somnia naturalem hominis propensionem, melius exprimere videntur atque actiones vigilantium. Phantasia enim noctu ab humoribus, à calore concentrato concitatis, validius afficitur atque interdiu, nec objectis externis adeò distrahitur, nec intellectus imperio ita subjacet.

§. 21. Specialis & Medica ex corporis ægri affectione & effectio-
ne effectus eruit. Sic Medicus ægri qualitates, colorem, figuram, actiones tum naturales tum vitales & animales, quin excrementa, quæ universalia quæ particularia probè considerat indeque morbi exi-
tum colligit Conf. Laurentium Method. Pranosc. c. 1. & seqq. Plerique Medicorum in morbis acutis diei septimi vel noni aliorumque criti-
corum maximam habent rationem, quos in dubium vocant Recentiorum nonnulli. Nam veteres Medici, *Hippocrates*, *Galenus*, *Ascle-
piades*, *Celsus* &c. in numerandis diebus criticis non conveniunt; Nec
hodieque satis constat, à quo tempore faciendum computandi ini-
tium, cum morbi principium cognitu sit difficillimum. Quo ignoto,
quomodo dies criticus observabitur? Imò cum crisis quandoque ad
plures dies extendatur, quis erit inter eos criticus? Isne à quo incipit,
an quo solvitur vel omnes simul? Quin experientia testatur, eris in
nullum dierum observare ordinem, nodum præcisè quem Veteres
commenti sunt. Hinc etiam apud *Hippocratem* exempla criseos omni-
um ferè dierum ad vigesimum quintum usq; occurunt. Variæ deni-
que ordinis in diebus ab Autoribus allatæ rationes negotium suspe-
ctum reddunt. Alii ad numeros Pythagoricos, alii ad motum hu-
moris Melancholici, alii ad naturam certo ordine procedentem, alii
miserè se torquentes ad coelum, astra, motumque Lunæ confugiunt.
Videsis Laurentium lib. 3. de crisis; Sed nulli sciendi desiderium
explent. Aliquam multa restant, quæ præterevchi-
præsens pagina exigit.

Tantum.

COROLLARIA.

II.

Objectum Physicæ non est Corpus naturale, quatenus naturale, sed
Corpus, quæ Corpus.
2. Materiam Primam qui negat, negat Mundum...
3. Qui Naturæ Formarum annihilationem, hic Idiomatum Divi-
norum Communicationem tribuit...
4. Privatio Physicæ tam realis, quam reale ipsum corpus, à quo
non differt...
5. Spatium est Mysterium Physicum, i. e. Figmentum...
6. Nihil facilius est scitu, ac Tempus, in quo vivimus.
7. Corpus sine Quantitate est sine corpore. Neque enim Quantil-
tas differt ab eo.
8. Qualitas Occulta nomen suum optimo jure tuetur: Quia
cum non-Ens sit, est incognoscibilis, eoque occultissima...

Praestantissimo Domino Respondenti:

Germani, Patrisq; sedent tibi Gratia Diva,
Ingenium, Pietas. Augeat illa DEUS!

Gratulatur

ELIAS GREVENJET.

Th. Profess. Ordin.

Ad.

Eximum & Praestantissimum

D. N. R E S P O N D E N T E M,

Auditorum suum perindustrium &

amicum charissimum.

Quod mos est perhibere, Trahit sua quæmag; voluptas:

In Physicis etiam suavitie babere locum...

q; suo patet hoc exemplo, sedule Buchi:

Dum misfis alius, sunt tibi Lemma Magi.

Alius band poserat, si quid modo judico, sumi:

Nam fersi in Physicis omnia puncta Magus.

Gratulatur

Cum enim Phantasia à corporis temperie dependeat, Phantasmata, quæ humorum dispositio permittit, in somno format. Ita Sanguinei colores rubros, choreas &c. Phlegmatici aquas, submersiones; Chorici colores flavos, rixas &c. Melancholici fumos, spectra, mortem aliaque tristia somniant, ad quæ diversa sanguinis constitutio phantasiam determinat. Imò somnia naturalem hominis propensionem, melius exprimere videntur atque actiones vigilantium. Phantasia enim noctu ab humoribus, à calore concentrato concitatis, validius afficitur atque interdiu, nec objectis externis adeò distrahitur, nec intellectus imperio ita subjacet.

§. 21. Specialis & Medica ex corporis ægi affectione & effectio-
ne effectus eruit. Sic Medicus ægi qualitates, colorem, figuram,
actiones tum naturales tum vitales & animales, quin excrementa
quæ universalia quæ particularia probè considerat indeque morbi exi-
tum colligit Conf. Laurentium Method. Pranosc. c. 1. & seqq. Plerique
Medicorum in morbis acutis diei septimi vel noni aliorumque criti-
corum maximam habent rationem, quos in dubium vocant Recentiorum
nonnulli. Nam veteres Medici, Hippocrates, Galenus, Ascle-
piades, Celsus &c. in numerandis diebus criticis non conveniunt; Nec
hodieque satis constat, à quo tempore faciendum computandi ini-
tium, cum morbi principium cognitu sit difficillimum. Quo ignoto,
quomodo dies criticus observabitur? Imò cum crisis quandoque ad
plures dies extendatur, quis erit inter eos criticus? Isne à quo incipit,
an quo solvitur vel omnes simul? Quin experientia testatur, crisi in
nullum dierum observare ordinem, ne dum præcisè quem Veteres
commenti sunt. Hinc etiam apud Hippocratem exempla criseos omni-
um ferè dierum ad vigesimum quintum usq; occurunt. Variæ deni-
que ordinis in diebus ab Autoribus allatae rationes negotium suspe-
ctum reddunt. Alii ad numeros Pythagoricos, alii ad motum hu-
moris Melancholici, alii ad naturam certo ordine procedentem, alii
miserè se torquentes ad cœlum, astra, motumque Lunæ confugiunt.
Videsis Laurentium lib. 3. de criseos; Sed nulli sciendi desiderium
explent. Aliquam multa restant, quæ prætervehi
præsens pagina exigit.

Tantum.

COROLLARIA.

Objectum Physicæ non est Corpus naturale, quatenus naturale, sed Corpus, quæ Corpus.

2. Materiam Primam qui negat, negat Mundum.
3. Qui Naturæ Formarum annihilationem, hic Idiomatum Divinorum Communicationem tribuit.
4. Privatio Physicæ tamen realis, quam reale ipsum corpus, à quo non differt.
5. Spatium est Mysterium Physicum, i. e. Figmentum.
6. Nihil facilius est scitu, ac Tempus, in quo vivimus.
7. Corpus sine Quantitate est sine corpore. Neque enim Quantitas differt ab eo.
8. Qualitas Occulta nomen suum optimo jure cuetur: Quia cum non-Ens sit, est incognoscibilis, eoque occultissima.

Praefantissimo Domino Respondentis.

Germani, Patrisq; sedent tibi Gratia Diva,
Ingenium, Pietas. Augeat illa DEUS!

Gratulatur

ELIAS GREBENJER.

Th. Profess. Ordin.

Ad:

Eximum & Praefantissimum

D N. R E S P O N D E N T E M,

Auditerem suum perindustrium &
amicum charissimum.

Quod mos est perhibere, Trahit sua quemq; voluptas:

In Physicis etiam suavit babere locum.

Ag, tuo patet hoc exemplo, sedulo Buchi;

Dum misis alii, sunt tibi Lemma Magi.

Huius band poserat, si quid modò judico, sumi:

Nam sers in Physicis omnia puncta Magi.

Gratulatur

Gratulor his captis, & per te post magis opto
Ult liqueat, distent, quid Magus aq; Magus.
Aliud.

Quiter concendit, me Praefide, pulpita sacra
Buchiis, is Physicum gestit adire modò.
Quid precer Egregio Juveni tam pulchra puerant?
Conatu gemino digna brabca precor.

L.m. q. scribb.
JOHANNES WALTHERIIS LESL
SS. Theol. D. ejusdemque P.P. Ord. ut &
Ecclesiastes Electoral.

Abdita Naturæ, Buchi, scrutaris acutè,
Ac sa nervosè, Praefide Fratre, refers.
Pergas, quo cœptum, decurrere tramite: metam.
Felix attinges, nec sine laude, tuam.
In honorem Eximii atq; Dottissimi Dn. Respondentii,
Auditoris sui charissimi, bac scribebat.
JOHANNES XJESSELM
D. & P. P.

Buchiis ostendit firmis rationibus artes.
Quas Vulgus Magicae non sine tute vocat.
Monstrat non Stygias bas eructasse tenebras,
Sed Naturali profiliisse loco.
Pergat doctorum Fratrum docti, Parentia
Exemplum menti proposuisse sua.
Buchiadum sic Gens ad cœlum terra feretur,
Sic pulchrum Nomen seca futura vebent!

JOHANNES SIMONI
Theol. Lic. Log. Ord. & Meup
Extraord. P. P.

F I N I S.